

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.III.20.176/2013/4. szám

A Szegedi Ítéltábla Komlódi és Szép Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Komlódi Ildikó ügyvéd) által képviselt **felperes neve (címe)** felperesnek - dr. Mrázik Mária ügyvéd által képviselt **alperes neve (címe)** alperes ellen tagsági viszonytal kapcsolatos vita iránt indított perében a Kecskeméti Törvényszék 2013. február hó 4. napján kelt 3.P.21.745/2012/5. számú ítélete ellen az alperes által 6. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét az alábbiak szerint újraszövegezve **helybenhagyja**.

A bíróság megállapítja, hogy a felek között 2006. január 19. napján takarékbetét-szerződés jött létre, továbbá a takarékbetétkönyv 3. oldalán található „a jelen szerződés tárgyát képező betét a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. számú törvény alapján nincs biztosítva” szövegű kikötés érvénytelen.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 61.400 (Hatvanegyezer-négyszáz) Ft elsőfokú perköltséget.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 12.700 (Tizenkettőezer-hétszáz) Ft másodfokú eljárási költséget.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 48.000 (Negyvennyolcezer) Ft másodfokú eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

A felperes 2006. január 19. napján (X) számon névre szóló takarékbetétkönyvet nyitott az alperesi takarékszövetkezetnél 8.500.000,- forint betét elhelyezésével 1 év lekötéssel 3,5 % fix kamat mellett. A takarékbetétkönyv első oldalára bejegyzésre került „nagy összegű részjegy” szöveg, továbbá a takarékbetétkönyv 3. oldalára a „jelen szerződés tárgyát képező betét a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény alapján nincs biztosítva” bélyegzőlenyomat.

A befizetésről 2006. január 19. napján az alperes bevételi pénztárbizonylatot állított ki, melyen a megjegyzés rovatban nagy összegű részjegy jegyzés szerepelt.

A tőke összegét a felperes 2008. november 28. napján 3.700.000.- forinttal kiegészítette. A tőke összege a betétkönyvből felvételre nem került, csupán annak kamatai. A 2010. évi kifizetési pénztárbizonylaton a jogcím osztalék kifizetésként szerepel.

A felperes 2011. november 2. napján tagsági nyilatkozatot írt alá, mely szerint 122 darab, egyenként 100.000,- forint névértékű részjegy jegyzéssel rendelkezik.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete 2012. június 1. napján kelt H-JÉ-... számú határozatával az alperes tevékenységi engedélyét visszavonta és elrendelte végelszámolását.

A felperes 2012. június 5., továbbá 2012. július 6. napján kérte a végelszámolótól a betéti összeg hitelezői igényként történő nyilvántartásba vételét és az Országos Betétbiztosítási Alap felé történő - a betétek után járó kártalanítás kifizetése ügyében - intézkedés megtételét. Az alperes 9405/2012., 10065/2012., illetve 2012/10179. számú leveleiben a felperes követelését vitatta, a felperes kérésének nem tett eleget arra hivatkozással, hogy a követelése összegével azonos mértékű részjegy jegyzést tart nyilván. Érvelése szerint az alperes nyilvántartása szerint a felperes szövetkezeti tag, a takarékbetétben elhelyezett összeg pedig részjegynek minősül, így az OBA helytállása nem áll fenn.

A Fővárosi Törvényszék ... számú végzésével elrendelte az alperes elleni felszámolási eljárást, melynek kezdő időpontja 2012. október 12. napja. Az alperes kijelölt felszámolója a ... Kft.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy nem tagja az alperesnek, a 2006. január 19. napján az alperessel kötött takarékbetét-szerződés alapján általa befizetett összeg betétnek minősül. Előadta, soha nem kívánt az alperes tagja lenni, nem kérte tagfelvételét. Hivatkozott a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény (Sztv.) 42. § (1) és (4) bekezdésére, továbbá a 43. § (1) bekezdésében foglaltakra. Miután tagfelvételi kérelmet nem töltött ki, és így a felvételéről a szövetkezet arra jogosult szerve sem hozhatott döntést, ilyen határozatról tájékoztatást sem kapott. Utalt arra, az Sztv. 44. § (1) bekezdése szerint részjegyet csak a szövetkezet tagja jegyezhet. A birtokában lévő takarékbetétkönyv mindenben megfelel a takarékbetét-szerződés létrejöttének igazolására. Vitatta, hogy részére a betétkönyvben szereplő bejegyzés ellenére osztalék került volna kifizetésre, mert a bejegyzések időpontja szerint nem is volt még a takarékszövetkezetnek jogosultsága osztalék kifizetésére küldöttgyűlési döntés hiányában.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Tényként állította, hogy a felperes az alperesi takarékszövetkezet tagja 2006. január 19. napja óta, mivel szerepel az alperesi tagnyilvántartásban. A felperes 2011. november 2. napján tagsági nyilatkozatot írt alá, azonban elismerte, hogy az ezzel kapcsolatos igazgatósági határozat, illetve a felperesnek történő kézbesítést igazoló okirat nem lelhető fel. Előadta, a tagsági jogviszony igazolására állították ki a takarékbetétkönyvet, melyben a „nagy összegű részjegy” bejegyzés szerepel, továbbá az okirat megfelel az Sztv. 44. § (2)

bekezdése előírásának, így a tag vagyoni hozzájárulását jeleníti meg, mint részjegy okmány. A betétkönyvben szerepel azon bélyegző, amely a tag részére jelezte, hogy az OBA biztosítása jelen befektetésre nem terjed ki. Hivatkozása szerint a kifizetési pénztárbizonylatok igazolják, hogy a betétkönyvből a felperes osztalék jogcímén vett fel folyamatosan összegeket. A felperes részére kamat kifizetése nem történt. A szerződő felek között a részjegy jegyzéséről és az ahhoz kapcsolódó pénzmozgás vezetésére egy takarékbetétkönyv céljára szolgáló okiratot használtak fel.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a felperes és az alperes között tagsági viszony nem áll fenn, és a felperes nevére 2006. január 19. napján az alperes által kiállított **(X)** sorszámú takarékbetétkönyvben elhelyezett összeg takarékbetétnek minősül. Kötelezte továbbá az alperest 61.400 forint perköltség megfizetésére. Az ítélet indokolása szerint a bíróság elsődlegesen vizsgálta, hogy a perbeli okirat, mint részjegy megfelel-e a szövetkezeti törvény által előírt követelményeknek, majd a Ptk. 234. § (2) bekezdése alapján vizsgálta, hogy a felek szándéka megfelelt-e más, adott esetben a takarékbetét szerződés érvényességi kellékeinek.

A szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény 43. § (1) és (3) bekezdése alapján, valamint az alperes alapszabálya szerint vizsgálta a szövetkezeti taggá válás feltételeit. Ezek alapján a taggá váláskor tagfelvételi kérelem, valamint az igazgatóságnak azt pozitívan elbíráló döntése szükséges, melyeket a felperes esetében az alperes nem tudott felmutatni, így megállapította, hogy a tagsági jogviszony nem jött létre, függetlenül azon körülménytől, mely szerint az alperes a felperest tagként kezelte. A szövetkezeti tagsági jogviszony csak a törvényben és az alapszabályban meghatározott módon jöhet létre, e szabályozás kifejezett döntést, határozathozatalt kíván meg a tagfelvétel kérdésében, ráutaló magatartással tagsági viszony nem jöhet létre. Ezen a tényen az sem változtat, hogy a felperes nem vitatottan tagsági nyilatkozat megnevezésű okiratot írt alá.

Utalt arra, a formai követelményeken túlmenően a számviteli nyilvántartása sem igazolta az alperes álláspontját. Az alperes nem vezetett elkülönített részjegy- és tagnyilvántartást, nem tudja tételes analitikával alátámasztani a jegyzett tőke kimutatására szóló főkönyvi számla állományát, a tőkehelyzet kritikus voltának elfedésére látszat-intézkedéseket hoztak. Ennek tipikus példája volt a takarékbetétkönyvnek törvényellenes módon részjeggyé történő átminősítése, mely látszólag növelte az alperes saját tőkéjét és egyben szavatoló tőkéjét. Ezzel utalt a bíróság arra, hogy az Sztv. 44. §-ában foglalt szövetkezeti tagnyilvántartás sem igazolja a felperes tagsági viszonyát.

Hivatkozva a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény (új Sztv.) 44. §, valamint 51-53. § rendelkezéseire, tényként állapította meg, hogy miután a peres felek között nincs tagsági jogviszony, ezáltal a perbeli takarékbetétkönyv első oldalára kézzel beírt „nagy összegű részjegy”, valamint a 3. oldalára pecsételt „a jelen szerződés tárgyát képező betét a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény alapján nincs biztosítva” szöveg érvénytelen, semmis. A tagsági jogviszony létrejötte hiányában, a részjegy semmissége folytán a felek közötti jogviszony megfelel a Ptk. 533. §-a értelmében a betéti szerződés érvényességi

kellékeinek. A Ptk. 240. § (1) bekezdése szerint a felek közös megegyezéssel módosíthatják a szerződés tartalmát, vagy megváltoztathatják kötelezettségvállalásuk jogcímét. Azonban a kialakult bírói gyakorlat szerint az államnak a takarékbetétben elhelyezett összegek visszafizetéséhez való felelőssége jogszabályon alapul, és mint

ilyen, nem függ a felek megállapodásától (BH 1997. 356.). A takarékbetétet tehát a pénzügyintézet veszi át, takarékbetétkönyv vagy más okmány ellenében. Az okmány a pénz elfogadójának üzlete körében kiállított irat, ami lehet takarékbetétkönyv, vagy ahhoz hasonló más irat. A perbeli esetben takarékbetétkönyv kiállítására, nem pedig más okmány, így részjegy-okmány átadására került sor.

A felek között takarékbetét-szerződés jött létre, tehát a minősége nem változott meg azzal, hogy akár megnyitáskor, akár későbbi időpontban a keresettel támadott szövegrészek oda feljegyzésre kerültek, és ezáltal a felek a takarékbetétkönyvet más célra használták. A laikus, pénzügyi ismeretekkel nem rendelkező felperes által aláírt pénztárbizonylatok nem pótolhatták a kifejezett tagfelvételi kérelmet és az előírt szigorú eljárási rendet, melynek eredménye a szövetkezeti tagsági viszony létrejötte, ami személyes közreműködést és a vagyoni hozzájárulás erejéig helytállási kötelezettséget von maga után. A takarékbetétkönyv generációk óta alkalmazott, elterjedt megtakarítási forma, a „nagy összegű részjegy”, illetve „osztalék” bejegyzések nem lehetnek alkalmasak a takarékszövetkezettel, mint pénzügyintézettel a bizalmi elv alapján létrejött jogviszony gyökeres megváltoztatására. Annál is inkább, mert az alperes - a bíróság hivatalos tudomása szerint - kibocsátotta és használta a takarékszövetkezeti részjegy megnevezésű okmányt is. Nyilvánvaló, hogy az alperessel jogviszonyban álló személyek számára ez a két okirat tette egyértelművé az elhelyezett pénzbetét milyen célokat szolgál, és ilyen alapon polgári jogi alapelveket sértő, ha az egyiket éppen a másik céljaira kívánta az alperes felhasználni (Ptk. 4. § (1) bekezdés).

Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést annak megváltoztatását és a kereset elutasítását kérve. Megismételve az elsőfokú eljárás során tett nyilatkozatait, továbbra is kiemelte, hogy az alperesi takarékszövetkezet tagnyilvántartásában a felperes 2006. január 19. nappal bevezetésre került. A tagsági jogviszony létrejötte körülményeit a végelszámoló megvizsgálta, de ezzel kapcsolatos iratokat nem lelt fel, ez azonban nem jelenti azt, hogy az eljárást nem folytatták le. Kiemelte, a felperes a 2011. május 21. napján tartott részközgyűlésen részt vett, arra hirdetmény útján hívják a tagokat. Fenntartotta azon álláspontját, hogy a felperes javára teljesített kifizetések jogcíme egyértelműen bizonyította a felperes számára, hogy tagsági jogviszonnyal rendelkezik az alperesnél, ez ellen kifogással az évek folyamán nem élt. Az osztalék kifizetésére a küldöttgyűlési határozatok alapján került sor, a küldöttgyűlések osztalék-előleg kifizetéséről is döntöttek, mely alapján a felperes részesülhetett az év elején is osztalékban. A becsatolt kifizetési pénztárbizonylatok alapján osztalék került kifizetésre részére. Állította, a csatolt bizonylatokkal igazolta, hogy a felperes részjegyet jegyzett és osztalékot vett fel. Az alperes tagként kezelte a felperest vagyoni hozzájárulása teljesítése alapján. Mindebből az következik, hogy a felperes nem takarékbetét-szerződést kötött, hanem vagyoni hozzájárulást teljesített, tagsági jogviszonyát nem vitatta, annak megszüntetését nem kérte a végelszámolási eljárást megelőzően.

Pf.III.20.176/2013/4. szám

Amennyiben elfogadnánk, hogy a felperes tagsági jogviszonya nem jött létre, mert a taggá válás a jogszabály kógens rendelkezéseibe ütköző módon történt, annak nem az a következménye, hogy a teljesített vagyoni hozzájárulást takarékbetét-szerződéssé lehet nyilvánítani. A szövetkezeti törvény rendelkezése szerint, ha nem jön létre a tagsági

viszony, a teljesített vagyoni hozzájárulás visszajár. E szerint a felperes követelése a befizetett összeg erejéig, mint jogalap nélküli gazdagodás érvényesíthető.

Vitatta, hogy az állam takarékbetétben elhelyezett összegek visszafizetésére való felelőssége jogszabályon alapul, és mint ilyen, nem függ a felek megállapodásától. A jogszabály nem tiltja a takarékbetétkönyv más célú felhasználását közös szerződési akarral.

Fenntartotta, hogy a felek között a szerződésmódosításra közös megegyezéssel került sor akként, hogy valamennyi bejegyzéssel egyidejűleg annak jogcímét egyértelműen megjelölő pénztári bizonylatokkal tájékoztatta a felperest a pénzügyi műveletek mikéntjéről, és azt aláírásukkal a felek meg is erősítették. A takarékbetétkönyv részjegy-okmányként való felhasználását jogszabály nem tiltotta. Az alperes nem bocsátott ki saját részjegyet, a hivatkozott részjegy egy, minden takarékszövetkezet által felhasználható nyomtatvány.

Nem nyert bizonyítást a felperes azon szándéka, hogy takarékbetétet kívánt elhelyezni az alperesnél. Mindebből pedig következik, hogy az állami felelősség a takarékbetétek visszafizetéséért jogszabály szerint akkor áll fenn, ha a felek akarata takarékbetét elhelyezésére irányul. Jelen esetben a takarékbetéti okmány elejéről leválasztható névlap- és azonosítási lap tartalmazta a „nagy összegű részjegy” feliratot ugyanúgy, mint a felperes által átvett betétkönyv, és ugyanakkor került bejegyzésre, amikor a felperes a vagyoni hozzájárulását befizette.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte annak helyes indokaira figyelemmel.

A fellebbezés **alaptalan**.

A felperes keresete arra irányult, a bíróság állapítsa meg, hogy a felek között takarékbetét-szerződés jött létre.

A kereseteknek tartalmuk szerint három fajtáját különböztetjük meg: ezek az alperes marasztalására; a felperes és az alperes közötti jogviszony fennállásának, vagy fenn nem állásának megállapítására; vagy a felperes és alperes közötti jogviszony, vagy jogállapot megváltoztatására irányuló kereset.

A megállapítási kereset lehet pozitív vagy negatív megállapítási kereset. A pozitív megállapítási kereset a jog, vagy jogviszony létezésének, a negatív megállapítási kereset a nem létezésének bíróság általi kimondására irányul. A Pp. 123. §-a szerint megállapításra irányuló kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában, vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.

A megállapítási kereset indításának tehát két együttes feltétele van, és pedig a jogvédelem szükségessége, valamint a teljesítés követelésének a kizártsága.

A végelszámolás - majd felszámolás - alá került alperesi takarékszövetkezetnél a felperes a végelszámolás elrendelését követően hitelezői igényét takarékbetét-szerződésből származó követelés jogcímre alapítva bejelentette, és kérte hitelezői igényének nyilvántartásba vételét, valamint a végelszámoló intézkedését az Országos

Betétbiztosítási Alap felé. A végelszámoló a hitelező kérelmét megtagadta, hivatkozva arra, hogy álláspontja szerint a felek között takarékbetét-szerződés nem jött létre.

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 176/A. § /1/ bekezdése szerint a szövetkezeti formában működő pénzügyi intézmény végelszámolására, vagy felszámolására a Cstv. rendelkezéseit kell alkalmazni.

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 38. § /3/ bekezdése szerint a felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet ellen a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést csak a felszámolási eljárás keretében lehet érvényesíteni azzal, hogy a Cstv. 38. § /2/ bekezdése szerint a felszámolás kezdő időpontja előtt indult peres eljárások a korábban eljáró bíróság előtt folytatódhatnak. A pénzkövetelés érvényesítése céljából a felszámolás kezdő időpontja előtt indított eljárás a hitelezőt nem mentesíti a 28. § /2/ bekezdés f./ pontjában és a 46. § /7/ bekezdésében foglalt kötelezettség teljesítése alól. A Cstv. 57. § /1/ és /2/ bekezdésében foglaltak szerinti sorrendben kerülhet sor a hitelezői igények kielégítésére a gazdálkodó szervezet vagyonából.

A Hpt. 99. § /1/ és /2/ bekezdése szerint az Országos Betétbiztosítási Alap által nyújtott biztosítás a betétek számától és pénznemétől függetlenül kiterjed minden betétre, amelyet 1993. június 30-át követően állami garancia nélkül az alapban tagsággal rendelkező hitelintézeteknél helyeztek el. A 101. § /1/ bekezdése szerint az alap a kártalanításra jogosult személy részére a befagyott betétből, valamint azon betétkövetelésből, amely olyan hitelintézettel szemben áll fenn, amelynek engedélyét a felügyelet a 30. § /1/ bekezdés b./ vagy c./ pontja alapján vontatta vissza, először a tőke, majd a kamat összegét személyenként és hitelintézetenként összevontan legfeljebb 100.000 euró összeghatárig forintban fizeti ki kártalanításként.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a hitelezői igény besorolásához és az Országos Betétbiztosítási Alaptól való kártalanítás igényléséhez szükséges annak a megállapítása, hogy a felperes és az alperes között milyen tartalmú megállapodás jött létre. Annak megállapítása hiányában, hogy a felek között betéti szerződés jött létre, a felperes az Országos Betétbiztosítási Alaphoz kártalanítási igénnyel nem fordulhat, így a Pp. 123. §-a szerinti megállapítási kereset előterjesztésére a felperesnek jogvédte érdeke fennáll, a megállapítási per megindításának feltételei fennállnak.

Az alperesi takarékszövetkezet 2006. január 19. napján sorszámozással ellátott, névre szóló (fenntartásos) takarékbetétkönyvet állított ki a felperes részére, melyben a lekötési időt egy évben, a kamatot pedig évi fix 3,5 %-ban állapította meg. A takarékbetétkönyv belső oldalára kézzel rájegyzésre került a „nagyösszegű részjegy” szöveg, 3. oldalára „a jelen szerződés tárgyát képező betét a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény alapján nincs biztosítva” bélyegzőlenyomat. A takarékbetétkönyv 4-7. oldalán bejegyzések találhatók, mely

Pf.III.20.176/2013/4. szám

szerint 2007., 2008., 2009., valamint 2010. évben az előző évekre vonatkozó osztalék került kifizetésre.

A takarékbetétkönyv kiállításának dátuma, és a kezdő összeg befizetéséről kiállított pénztárbizonylat tartalma alapján megállapítható, hogy a „nagyösszegű részjegy” bejegyzés az okiraton a kiállításakor került feltüntetésre.

A felperes állítása szerint a felek között takarékbetét-szerződés jött létre, míg az alperes állítása szerint a takarékbetétkönyv részjegy okmányként került kiállításra a felperes tagsági viszonyának létrejöttékor. A felek előadása egyező volt abban, hogy közöttük 2006. január 19. napján megállapodás jött létre, annak minősítése tekintetében alakultak ki eltérő álláspontok.

A Ptk. 207. § /1/ bekezdése szerint a szerződési nyilatkozatot jogvita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel, a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

A szerződési nyilatkozat értelmezésére két megoldás létezik, a nyilatkozási elv és az akarat elv. Az akarat elv a nyilatkozó fél akaratából indul ki, a másik pedig abból, hogy az akaratot a nyilatkozat fejezi ki, tehát ezen van a hangsúly. A Ptk. 207. § /1/ bekezdése - korrekciókkal - a nyilatkozási elvet fogadja el. A nyilatkozat értelmezése során a törvény három szempontnak tulajdonít jelentőséget: a szavak általánosan elfogadott jelentésének, az eset összes körülményének és a nyilatkozó feltehető akaratának. Ha a felek szakszerűtlen, hibás jogi terminológiát használnak, jogilag tévesen minősítik a közöttük kialakult jogviszonyt, az esetben a bírói gyakorlat egyértelmű abban, hogy a jogviszony minősítése a szerződések jellegének megítélése szempontjából nem annak elnevezése, hanem tartalma az irányadó (BH 1981/12/510., BH 1974/9/357. számú jogeset). A fentiek alapján a bíróság a felek között létrejött okiratot, annak tartalma, a felek akarata és az eset összes körülményei alapján vizsgálta.

A Ptk. a bank és hitelviszonyokról szóló XLIV. fejezetében szabályozza a takarékbetét-szerződést (Ptk. 533-535. §). A takarékbetétekre vonatkozóan szabályozást tartalmaz az 1989. évi 2. tvr. is (továbbiakban: Tvr.).

A takarékbetét-szerződés alapján a pénzintézet köteles a betevőtől takarékbetétkönyv vagy más okmány ellenében pénzt átvenni és annak összegét a szerződés szerint visszafizetni (Ptk. 533. § /1/ bekezdés). A pénzintézet a takarékbetét után a betételhelyezés idejére kamatot fizet (Ptk. 533. § /3/ bekezdés). A takarékbetét után járó kamat minden év december hó 31. napján esedékes (Tvr. 12. § /2/ bekezdés). Takarékbetétet névre szólóan lehet elhelyezni (Ptk. 533. § /2/ bekezdés).

A takarékbetét-szerződés megkötésekor a betétről kiállított okmány a betét összegét, időtartamot, kamatot és egyéb feltételeit okiratként bizonyítja, ezért kifizetést csak az okirat birtokában lehet kérni, ezáltal a takarékbetét hitelviszonyt testesít meg.

A szövetkezetekről szóló 2006. januárjában hatályos 1992. évi I. törvény (Sztv.) rendelkezése szerint a részjegy tagsági jogokat testesít meg, belépéskor a tag az alapszabályban meghatározott számú és összegű, de legalább egy részjegyet jegyezhet - mely részjegyek csak azonos összegűek lehetnek. A részjegy nem átruházható és a szövetkezet adózott eredményéből részesedésre jogosít (52-53. §). A tagfelvételi kérelemről az alapszabályban meghatározott szervezet dönt, melyről a belépni kívánó személyt tájékoztatni kell. A tagsági viszony a felvételtől szóló határozat meghozatalának

időpontjára visszamenő hatállyal jön létre akkor, amikor a tag a részjegy összegét befizette (43. §). A 2006. július 1. napjától hatályos, a szervezetkezekről szóló 2006. évi X. törvény (új Sztv.) ugyanezen rendelkezéseket tartalmazza a részjegyre vonatkozóan azzal, hogy a 44. § /2/ bekezdése tételesen felsorolja, hogy a részjegyen fel kell tüntetni a szervezetet nevet, székhelyét, a tag nevét, lakhelyét, a tag által vállalt és teljesített vagyoni hozzájárulás összegét, a részjegy kiállításának időpontját és a kiállítására jogosult személy aláírását.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a takaréket és részjegy két egymástól lényegesen különböző jogot testesít meg, míg a takaréket hitelviszonyhoz, a részjegy tagsági viszonyhoz kapcsolódik.

Az alperes állította, hogy a felperes a szervezet tagjává vált, melyet az támaszt alá, hogy a szervezet tagnyilvántartásában szerepel. Erre vonatkozóan okiratot azonban nem csatolt.

Az Sztv. 44. §-a szerint a szervezet a tagokról nyilvántartást köteles vezetni, amely - az ellenkező bizonyításig - igazolja a tagsági viszony keletkezésére, fennállására és megszűnésére vonatkozó adatokat. Ebből következik, hogy amennyiben az alperes a tagnyilvántartását csatolta volna, azzal szemben is helye van ellenbizonyításnak. A felperes állítása szerint a szervezetben tagsági jogviszonnyal nem rendelkezett, ilyen kérelmet nem terjesztett elő, így a Pp. 164. § /1/ bekezdése szerint az alperest terhelte annak igazolása, hogy a felperes a szervezet felé tagfelvételi kérelemmel élt, azt az üzletszabályzatban rögzítettek szerint az igazgatóság jóváhagyta, erről a közgyűlés, illetőleg a felperes tájékoztatása megtörtént. Az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes által aláírt tagsági nyilatkozat megnevezésű okirat nem egyenértékű a tagfelvétel iránti kérelemmel. Az alperesi igazgatóság a felperes által aláírt tagsági nyilatkozat alapján a felperes tagfelvételéről - az alperes által sem vitatottan - igazgatósági határozatot nem hozott, arról sem a közgyűlést, sem a felperest nem tájékoztatta.

A szervezeteti törvény kógensen szabályozza a taggá válás folyamatát, a szervezeteti tagsági jogviszony csak a törvényben és az alapszabályban meghatározott módon jöhet létre. E szabályozás kifejezett döntést, határozathozatalt kíván meg a tagfelvétel kérdésében, ráutaló magatartással a tagsági viszony nem jöhet létre (Pécsi Ítéltábla Gf.V.30.137/2007/4., Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Cgf.II.31.068/2007/5. számú határozata). Az alperes nem tudta bizonyítani azon állítását, hogy a felperes a szervezet tagjává kívánt válni és tagjává vált, mivel az Sztv. 52. § szerint részjeggyel kizárólag a tag rendelkezhet, így tagsági jogviszony létrejöttének hiányában nem lehet arra következtetni, hogy az alperes által kiállított dokumentum részjegy dokumentumként került kiállításra.

Pf.III.20.176/2013/4. szám

Ahogy arra az elsőfokú bíróság is helyesen rámutatott, az alperes számviteli nyilvántartása sem igazolja az alperes azon álláspontját, hogy a tagnyilvántartásában a felperes szerepelt, mint arra a PSZÁF vizsgálat megállapításai is utaltak. E szerint az alperes nem vezetett elkülönített részjegy- és tagnyilvántartást, nem tudja tételes analitikával alátámasztani a jegyzett tőke kimutatására szóló főkönyvi számla állományát, a tőke helyzet kritikus voltának elfedésére látszatintézkedéseket hoztak. Ennek példája volt a

takarékbetétkönyvek törvényellenes módon részjeggyé történő átminősítése, mely látszólag növelte az alperes saját tőkéjét és egyben szavatoló tőkéjét.

Az alperes által kiállított okiratról megállapítható, hogy a Ptk. 533. § /1/ bekezdésében írt takarékbetét-szerződés lényeges tartalmi elemeit tartalmazza, azaz a pénzügyintézet a betevőtől a pénz átvételekor a takarékbetétkönyvet kiállította, az átvett összeget a takarékbetétkönyvben feltüntette, azon rögzítésre került az, hogy a lekötési idő egy év, és fix 3,5 % mértékű hozamra jogosít.

A Ptk. 533. § /3/ bekezdése szerint a pénzügyintézet a takarékbetét után a betét elhelyezés idejére kamatot fizet ki.

A fix kamat kikötése a felek közötti megállapodás takarékbetét-szerződés jellegét erősíti, ugyanis az Sztv. 53. § /2/ bekezdése szerint, bár a részjegy a szövetkezet adózott eredményéből részesedésre jogosít, azaz hozamot biztosít, azonban a hozam mértéke mindig az előző évre vonatkozóan készített mérleg adatain nyugszik, azaz fix összegben előre nem állapítható meg.

A laikus pénzügyi ismeretekkel nem rendelkező felperestől - ahogy erre az elsőfokú bíróság is rámutatott - nem várható el, hogy a takarékbetétkönyv kiállításakor észlelje, hogy abban olyan bejegyzés található, amely a takarékbetétkönyv ezen jellegét megváltoztatja. A takarékbetétkönyv generációk óta alkalmazott és különösen vidéki közösségekben elterjedt megtakarítási forma. Arra a „nagyösszegű részjegy”, illetve „osztalék” bejegyzések nem alkalmasak, hogy a takarékszövetkezettel, mint pénzügyintézettel a bizalmi elv alapján létrejött jogviszonyt gyökeresen megváltoztassák. A jogviszony megváltoztatására az sem alkalmas, hogy a takarékbetétkönyv kiállításával egyidejűleg az arra történő befizetési jogcímről a pénztárbizonylatot az alperes „nagyösszegű részjegy” jegyzés jogcímen állítja ki. Bár jogszabály tételesen nem tiltja, hogy a takarékbetétkönyv részjegy okmányként kerüljön felhasználásra, azonban a Ptk. 4. § /1/ bekezdése szerinti jóhiszeműség és tisztesség polgári jogi alapelvet sérti, ha a takarékbetétkönyvet az alperes más célra kívánja felhasználni.

Az ítélet tábla a fentiek egybevetésével az alperes által kiállított okirat tartalma, az eset összes körülményei és a felek akaratának figyelembevételével - az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakkal egyezően - megállapította, hogy a felek között takarékbetét-szerződés jött létre.

Az alperes állította, hogy tagsági jogviszony hiányában jogalap nélküli gazdagodás jogcímén érvényesíthet igényt a felperes.

A jogalap nélküli gazdagodás azonban szubszidiárius szabály, alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a felek között jogviszony nem áll fenn, vagy ha a jogvita a felek fennálló jogviszonyára irányadó speciális szabályok, vagy a felek megállapodása alapján nem bírálható el. Figyelemmel arra, hogy a bíróság megállapította, a felek között takarékbetét-

szerződés jött létre, így a jogalap nélküli gazdagodás szabályai jelen esetben nem alkalmazhatók.

A Hpt. 99. § /1/ és /2/ bekezdése szerint, az alap által nyújtott biztosítás a betétek számától és pénznemétől függetlenül kiterjed minden olyan betétre, amelyet 1993. június 30-át követően állami garancia nélkül az alapon tagsággal rendelkező hitelintézetnél helyeztek el. A Hpt. 100. § /1/ bekezdése tételesen felsorolja, hogy az alap által nyújtott biztosítás, mely személyek betéeteire nem terjed ki, ezen felsorolásban szereplő személyek közé a felperes nem tartozik. A Hpt. 100. § /2/ bekezdése rögzíti továbbá, hogy az alap által nyújtott biztosítás nem terjed ki az olyan betétekre, amelyekre a betétes a szerződés szerint a szerződéskötés időpontjában elhelyezett azonos nagyságú és lekötési idejű betétekhez képest jelentősen magasabb kamatot, vagy más vagyoni előnyt kap, valamint az olyan betétekre, amelyről bíróság jogerős ítélettel megállapította, hogy az abban elhelyezett összeg pénzmosásból származik, továbbá az olyan betétre, amelyet nem Európában, vagy az Európai Unió, illetve Gazdasági Együttműködés és Fejlesztési Szervezet tagállamának törvényes fizetőeszközeiben helyeztek el.

Figyelemmel arra, hogy a Hpt. 100. §-ában foglalt körbe a felperes által elhelyezett betét nem tartozik, így a 99. §-ban foglaltak alapján az Országos Betétbiztosítási Alap által nyújtott biztosítás a felperes betétére is jogszabály erejénél fogva kiterjed.

A Ptk. 228. § /3/ bekezdése szerint az érthetetlen, ellentmondó, jogellenes vagy lehetetlen feltétel semmis. Az ilyen feltétellel kötött szerződésre a részleges érvénytelenség szabályait (239. §) kell alkalmazni. Miután az OBA biztosításának fennálltára vonatkozóan a takarékbetétkönyv 3. oldalán bélyegző lenyomatként szereplő kikötés jogellenes, a bíróság megállapította, hogy a jogszabályba ütköző kikötés semmis, mely a megállapodás Ptk. 239. § /1/ bekezdésében foglaltak szerinti részleges érvénytelenségét eredményezi.

A fentiekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság mindenben helytálló ítéletét a Pp. 253. § /2/ bekezdésében foglaltak alapján helybenhagyta a rendelkező részben szereplő szövegezésbeli pontosítással.

Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a felperes részére a Pp. 78. §-ában foglaltak alapján perköltség fizetésére köteles, melynek mértékét a bíróság a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § /2/ bekezdés a./, valamint /5/ bekezdésében foglaltak alapján számított ügyvédi munkadíj összegében határozta meg.

Pf.III.20.176/2013/4. szám

Az alperes által illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt másodfokú eljárási illeték viseléséről az ítéletábra a Pp. 78. §-a és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-a alapján határozott.

Szeged, 2013. április hó 22. napján

Dr. Kissné dr. Koch Ágnes sk. Dr. Bánfali-Bottyán Csilla sk. Dr. Rakita Zsuzsanna sk.
a tanács elnöke előadó bíró táblabíró